

บันทึกเรื่องชื่อ “ป่วย”

วิทยาสาร

12 พฤศจิกายน 2512

เรียน อาจารย์ที่นับถือ

ด้วยมีนักเรียนถามความหมายชื่ออาจารย์ “ป่วย” ว่าแปลว่าอะไร เด็กเดี๋ยวนี้มีความสนใจชอกแซก ผมก็ใคร่จะสนองความสนใจของเขา เป็นการชักนำให้เขาหันมาทางคันคว้าหาความรู้ ผมเองไม่ทราบความหมายคำนี้ จึงเรียนถามมา หากจะกรุณาอธิบายคำในนามสกุลด้วย ก็จะเป็นพระคุณ

ผมได้สอดคล้องหมายของเด็กมาด้วยแล้ว หากจะกรุณาตอบ โปรดส่งจดหมายเด็กคืนมาด้วย

ด้วยความเคารพ

(นายเปลื้อง ณ นคร)

เรียน อาจารย์ที่เคารพ

ผมขอประทานอภัยที่ตอบจดหมายของอาจารย์ช้าไป เพราะมัวได้ถามผู้รู้เสียหลายวัน พอจะได้ความดังนี้

ชื่อของผม “ป่วย” นั้น เตี่ยผมตั้งคำจีนให้เป็นชื่อตัว (ซึ่งต่างจากชื่อสกุลและชื่อรุ่นคือ Generation ตามธรรมเนียมจีน ชื่อสกุลของผมคือ อึ้ง ชื่อรุ่นคือ เคียม อ่านทั้งสามตัวตามลำดับประเพณีจีน สำเนียงแต้จิ๋ว จะเป็น “อึ้ง ป่วย เคียม” แต่ถ้าอ่านโดด ๆ วรรณยุกต์จะเปลี่ยนไป ชื่อสกุลเป็น อึ้ง และชื่อตัวเป็น ป่วย)

คำว่า “ป่วย” ตามที่เตี่ยเขียนให้ นั้น แปลตรงตัวได้ว่า “พูนดินที่โคนต้นไม้” เพราะตัวประกอบในอักษรระบุนิวไ้เช่นนั้น แต่มีความหมายกว้างออกไปอีกคือ “บำรุง” “หล่อเลี้ยง” “เพาะเลี้ยง” และ “เสริมกำลัง” ปทานุกรมจีน-อังกฤษที่พิมพ์จำหน่ายที่ฮ่องกง แปลว่า “to bank up with earth; to cultivate; to nourish; to nurse; to add energy; to strengthen”

ถ้ากล่าวถึงเจตนาของผู้ให้กำเนิดผมในการตั้งชื่อ ก็คงจะเป็นไปตามที่ได้เรียนไว้ข้างต้น แต่ผมได้เคยเตรียมไว้ต่อสู้กับนักชาตินิยมที่เคียนิยมว่า ชื่อเป็นเจ๊ก ใจคงจะเป็นเจ๊กไปด้วย ช้ายังกล่าวหาว่าคือร้นไม่ยอมเปลี่ยนชื่อ จึงได้ถามเพื่อน ๆ ชาวเหนือของไทยเราว่า “ป่วย” ในภาษาไทยเหนือนั้น หมายความว่าอะไร เพราะเห็นว่า มีคำบาลปาง-ป่วย อยู่แถวลำปาง ได้ความดังนี้

คำไทยเหนือ “ป่วย” นั้นแปลว่าไม่ตะแบก ดอกป่วยคือดอกตะแบก บ้างป่วยคือที่พักในป่าตะแบก แต่นอกจากนั้นยังมีป่วยอีกคำหนึ่งซึ่งอาจจะอ่านว่า โป๊ย ก็ได้ แปลว่าเปลือย “ป่วยตัว” แปลว่าเปลือยกาย “ผีป่วย” แปลว่าผีเปลือย

ชื่อสกุล “อึ้งภากรณ์” ลุงผมเป็นต้นสกุล ลุงผมมาจากเมืองจีน แล้วมาก่อร่างสร้างตัวได้ เขาเรียกท่านว่า “นายอากรปอ” และได้รับพระราชทานยศบรรดาศักดิ์เป็นขุนรักษาอากรกิจ ผมจำไม่ได้แน่ ว่า นามสกุลนั้น ท่านได้รับพระราชทานหรือได้รับประทานจากพระบรมวงศานุวงศ์พระองค์ใด แต่ประกอบด้วยชื่อสกุลจีน คือ อึ้ง แปลว่า เหลือง และมีสร้อยไทยว่าภากรณ์ ในปทานุกรมไม่มีคำว่า “ภากรณ์” มีแต่ “ภา”

ซึ่งแปลว่าแสงสว่างหรือรัศมี และ “ภากร” แปลว่าพระอาทิตย์ ผมไม่ทราบเจตนาอันแท้จริงของท่านที่บัญญัติชื่อสกุล ถ้าจะให้เดาก็เห็นว่า ท่านอาจจะหมยให้ได้ความว่า “เหลืองเหมือนแสงอาทิตย์”

ผมเขียนเรียนมาเสียชั้ยาว เพราะเมื่อได้สอบถามแล้ว ก็อยากจะเก็บสำเนาคำอธิบายไว้ให้ลูกหลานทราบต่อไป ส่วนที่อาจารย์จะตอบเดี๋ยวนั้น ก็แล้วแต่อาจารย์จะย่อหรือคัดเอาสาระสำคัญตอบไป ตามแต่จะเห็นสมควร

ผมได้ค้นจดหมายนักเรียนมาด้วยแล้ว

ด้วยความเคารพ

(ป๋วย อึ๊งภากรณ์)